



Föräldrasamverkan; samråd och lokala styrelser inom Bildningsförvaltningen

Bakgrund

Skollagen (2010:800) som gäller från och med den 1 juli 2011 innebär ändrade förutsättningar för lokala styrelser inom utbildning. Gällande bestämmelser för lokala styrelser finns i 4 kap. 15 – 17 §§ skollagen (2010:800) samt 7 kap. 18-22 §§ kommunallagen (1991:900). Skollagen innehåller även nya bestämmelser för forum för samråd.

Inflytande och delaktighet

Inflytande inom skolväsendet är en viktig fråga både ur ett demokratiperspektiv och för utvecklingen av skolans innehåll och kvalitet. Skolans demokratiuppdrag innebär att skolan ska ge eleverna kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter men också att verksamheten ska bedrivas i demokratiska arbetsformer. Barn, elever och vårdnadshavare ska ha inflytande över utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.

Inflytande finns på olika nivåer. Barn, elever och vårdnadshavare ska till exempel vid utvecklingssamtal få individuell information för att kunna påverka utveckling och lärande, samtidigt som det ska finnas möjlighet till inflytande i grupp vid föräldramöten, klassråd, elevråd och olika samrådsforum.

Dokument som styr inflytande i skolan

Bestämmelser om barn-, elev- och föräldrainflytande finns på många ställen i skollagstiftningen. Inte bara skollagen utan även de olika skolformsförordningarna och läroplanerna innehåller sådana.

Främsta syftet med samrådsforum och lokala styrelser

- att stärka den kommunala demokratin
- att ge vårdnadshavarna ett ökat inflytande och ansvarstagande
- att ge vårdnadshavarna en möjlighet att tillsammans med skolläda och personal utveckla verksamheten
- att tillvarata vårdnadshavare och övrigas kompetenser och erfarenheter
- att genom ett ökat brukarinflytande i förskola/grundskola stimulera till medborgerligt engagemang också i övriga samhällsfrågor

Samrådsforum

I skollagen finns övergripande riktlinjer för hur inflytandet ska säkerställas. I samband med införandet av lagen infördes också begreppet ”forum för samråd.”

Vårdnadshavare för barn i förskolan och för elever i skolan ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen. På varje enhet ska det finnas ett eller flera forum för samråd för barnen, eleverna och vårdnadshavare. Där ska frågor som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för barnen, eleverna och vårdnadshavare behandlas. Några närmare riktlinjer om vilka frågor som ska behandlas finns inte i skollagen. Detta måste avgöras efter de lokala förhållanden som råder efter diskussion mellan förskolechef, rektor, förskollärare, lärare, barn, elever och vårdnadshavare.

Även beslut om hur forumen ska vara sammansatta och vilka arbetsformer som ska tillämpas bör ske utefter lokala förhållanden. Det viktiga är att forumen utformas så att kravet på att ge barn, elever respektive vårdnadshavare möjligheter till inflytande kan uppfyllas. Närmare utformning av samrådsformerna ska anges i samband med övrig verksamhetsplanering.

Ett forum för samråd har två huvuduppgifter. Den ena är att vara en mötesplats där barn, elever och vårdnadshavare kan föra fram förslag och synpunkter i olika frågor. Den andra huvuduppgiften är att dela information om förändringar som kommer att beröra barn, elever och vårdnadshavare och att lyssna på deras åsikter.

Rektorn har samråds- och informationsskyldighet och ansvarar därmed för att för att dessa forum finns. Det är viktigt att informationen lämnas i sådan ordning och tid att det finns en reell möjlighet att beakta samrådets synpunkter innan beslut. Barn, elever och vårdnadshavare ska få information om vad som gäller i fråga om samråd och inflytande (4 kap. 12 – 14 §§ skollagen).

Ärenden som rör enskilda barn, elever, vårdnadshavare eller personal får inte diskuteras.

Forum för samråd – föräldraråd

I Lilla Edets förskolor och skolor finns föräldraråd. I föräldrarådet ingår föräldrarepresentanter, personalrepresentanter samt förskolechef/rector. Att vara representant i föräldrarådet är ett aktivt val man gör som förälder. Det skall vara ett frivilligt val och bygga på viljan att engagera sig för att utveckla samarbetet mellan förskola/skola och hem. För att utvecklingsarbetet skall kunna bedrivas på bästa sätt är det önskvärt att det finns en representant från varje förskoleavdelning/klass med i föräldrarådet. Vid förhinder ansvarar föräldrarepresentanten för att hitta en ersättare.

Föräldrarådet skall ha möte minst en gång per termin. Föräldrarådet är rådgivande och utan formell beslutanderätt. Dagordning sammanställs och sänds ut av

rektor/förskolechef, alla har möjlighet att lämna ärenden till dagordningen. Föräldrarådet skall inte involveras i det pedagogiska arbetet, dock kan det finnas med som en informationspunkt. Ordförande och sekreterare utses i huvudsak bland föräldrarepresentanterna. Protokoll från mötet skall skrivas och delges alla närvarande. Föräldrarepresentanterna ansvarar för att alla föräldrar delges information.

Fasta punkter på dagordningen

- Val av ordförande och sekreterare
- Uppföljning av föregående protokoll
- Ärenden från föräldrarepresentanter
- Information av rektor/förskolechef
- Tid och plats för nästa möte

Föräldraförening

En föräldraförening är helt fri från regleringen i förskolans/skolans styrdokument och därför helt fristående. Föräldrar kan välja att bilda en förening för att tillsammans arbeta för barnens/elevernas bästa i verksamheten.

Lokala styrelser

Viktiga förutsättningar i skollagen (4 kap. 15-17 §§ och 2 kap. 10 §) och kommunallagen (7 kap. 18-22 §§ och 6 kap. 34 §) för lokala styrelser

Bildandet av en lokal styrelse och delegation från nämnden

För att en lokal styrelse ska kunna bildas måste kommunfullmäktige först fatta beslut om att den ansvariga nämnden får inrätta lokala styrelser. Det är därefter Utbildningsnämnden som utifrån vissa riktlinjer avgör vilka frågor som den lokala styrelsen får arbeta med (4 kap 15§ skollagen).

Utbildningsnämnden ska, i samverkan med förskolan/skolan, i en arbetsordning fastställa den lokala styrelsens uppgifter, sammansättning, arbetsformer och mandattid dvs. vilka beslut och befogenheter som ska överföras till styrelsen. En lokal styrelse är ett organ under utbildningsnämnden och utgör alltså en del av den kommunala förvaltningen. Det är dock utbildningsnämnden som har det övergripande ansvaret för förskolans/skolans verksamhet och som även besitter revisionsansvaret. Den lokala styrelsen ska informera utbildningsnämnden om vilka beslut som har fattats. (7 kap. 19 § kommunallagen)

Delegation från rektor/förskolechef

Rektorn/förskolechef beslutar om sin enhets inre organisation (t.ex. övergripande organisering av det pedagogiska arbetet) och fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar.

Rektor/förskolechef kan delegera till en lokal styrelse i samma utsträckning som till anställd/uppdragstagare. En lokal styrelse får inte fatta beslut i frågor som avser individuella fall, vare sig det gäller barn/elever eller anställda. Den lokala styrelsen får inte heller ta över det professionella ansvaret från lärarna gällande hur undervisningen ska bedrivas. Styrelsen måste vidare följa den lagstiftning som gäller förskolan/skolan och förskolechefen/rektor har ett särskilt ansvar att informera styrelsen om lagar, förordningar och nationella och kommunala mål för verksamheten. (4 kap 17§, 2 kap. 10 § skollagen)

Arbetsuppgifter som kan vara aktuella kan t.ex. handla om fördelning av timmar, lärotider, arbetsmiljö, samverkan hem och skola, likabehandlings/diskriminerings/jämställdhetsarbete, ordningsregler, friluftsverksamhet med mera.

Sammansättning av ledamöter

I en lokal styrelse för en förskoleenhet eller en skolenhet med grundskola eller grundsärskola ska företrädare för barnens eller elevernas vårdnadshavare och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. (4 kap 16§ skollagen)

Företrädarna för eleverna eller vårdnadshavarna får inte vara fler än övriga ledamöter. (4 kap 16§ skollagen)

Hur valet av ledamöter ska gå till är inte reglerat. Det är dock utbildningsnämnden som väljer ledamöter på förslag av de grupper som ska ingå i styrelsen. Ledamöterna i en lokal styrelse har samma rätt till ledighet och ekonomiska förmåner som gäller för ledamöter i andra självförvaltningsorgan. En nämnd får helt eller delvis återkalla ett uppdrag som har givits till ett självförvaltningsorgan, om det finns särskilda skäl för det. Detsamma gäller uppdraget för enskild ledamot. (7 kap. 20-22§§ kommunallagen)

Enligt kommunallagen 6 kap 34§ råder delegationsförbud i följande ärenden

- Ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
- Framställningar eller yttranden till fullmäktige m.m.
- Ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
- Ärenden som väckts genom medborgarförslag och som överlåtits till utbildningsnämnden,
- Vissa ärenden som anges i särskilda föreskrifter. Lag (2007:68).

Största skillnaderna mellan forum för samråd och lokala styrelser

- Samrådsforum handlar om information och samråd. En lokal styrelse handlar om påverkan och beslut – rektorn och utbildningsnämnd lämnar ifrån sig en del av sin beslutanderätt (delegerar) till styrelsen.

- Samrådsforumens representantskap är inte styrt i skollagen. I den lokala styrelsen ska medarbetare vara i majoritet.
- Lokal styrelse innebär mer ansvar och tar mer tid
- Lokal styrelse kräver beslut från kommunfullmäktige och därefter utbildningsnämnden, samt ev. rektor beroende på vilka beslut som ska överföras till styrelsen
- En lokal styrelse **kräver** mer formalia kring val, protokoll osv.(även om samrådsforum också bör ha viss formalia)
- En lokal styrelse har återrapporteringsskyldighet till utbildningsnämnden, vilket inte ett samrådsforum har.
- Representanter i lokala styrelser (självförvaltningsorgan) har rätt till arvode.